

Zdzisława Orłowska-Popek

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Sprawozdanie z III edycji Międzynarodowej Neurobiologicznej Konferencji Naukowej „Glottodydaktyka i logopedia z perspektywy neurobiologicznej”, Kraków, 26 czerwca 2016 roku

Dnia 26 czerwca 2016 roku w Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie odbyła się III edycja Międzynarodowej Neurobiologicznej Konferencji Naukowej zatytułowana „Glottodydaktyka i logopedia z perspektywy neurobiologicznej”. Jej organizatorami były Studium Nauki Języka Polskiego oraz Katedra Logopedii i Zaburzeń Rozwoju Uniwersytetu. Wśród referentów znaleźli się m.in. wybitni językoznawcy prof. zw. dr hab. Władysław Miodunka, prof. zw. dr hab. Jagoda Cieszyńska, neurobiolog dr Krystyna Rymarczyk, pracownicy naukowci UP, terapeuci metody krakowskiej, glottodydaktycy, lektorzy języka polskiego jako obcego/drugiego z kraju i zagranicy, m.in. z Niemiec, Francji i Wielkiej Brytanii. Podczas konferencji referaty wygłosili przedstawiciele nie tylko polskich, ale także niemieckich ośrodków akademickich. Swą reprezentację miały Uniwersytety w Jenie, Konstancji, Magdeburgu, Giessen i Getyndze.

Jako pierwszy wystąpił prof. zw. dr hab. Władysław Miodunka z Uniwersytetu Jagiellońskiego, który wygłosił referat *Glottodydaktyka i logopedia*. W referacie zostały sformułowane tezy pokazujące ścisły związek między glottodydaktyką i logopedią, które należą do nurtu lingwistyki humanistycznej. Autor podkreślił, że obie nauki, zajmując się budowaniem systemu językowego, zwracają uwagę na podłoże i konsekwencje neurobiologiczne zaburzeń rozwoju mowy i niskiej kompetencji językowej. W konkluzji została zawarta teza, iż wspólnie wypracowane techniki i metody badawcze wpłyną na rozwiązania edukacyjne i terapeutyczne.

Następnie prof. zw. dr hab. Jagoda Cieszyńska z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie przedstawiła referat pod tytułem *Rola diagnozy funkcji poznawczych dzieci bilingwalnych*. Autorka przedstawiła tezę o konieczności badania niwerbalnych funkcji poznawczych dzieci dwujęzycznych, omówiła zadania testu SON-R i wskazała kierunki interpretacji różnych trudności dzieci w wieku od 2 do 6 lat. W konkluzji wystąpienia pojawiły się informacje dotyczące neurobiologicznego programu wspierania rozwoju poznawczego w sytuacji dwujęzyczności.

Kolejne wystąpienie przygotowane przez wybitną neurobiolog z Instytutu Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego PAN (Uniwersytet SWPS, Warszawa) dr Krystynę Rymarczyk nosiło tytuł: *Mózgowe mechanizmy komunikacji językowej*.

Autorka sięgnęła po współczesne metody obrazowania mózgu, takie jak np. funkcjonalny rezonans magnetyczny (*functional magnetic resonance imaging*, fMRI), które pozwalają niejako „podglądać” pracę mózgu w trakcie wykonywania określonego zadania. Oparła swoje wystąpienie na wynikach badań, które wskazują, iż procesy językowe są realizowane przez złożoną sieć struktur znacznie wykraczającą poza klasyczne obszary językowe. Autorka wskazała także na znaczenie różnic indywidualnych, takich jak wiek czy płeć dla funkcjonalnej organizacji języka, a także istotną rolę prawej półkuli mózgu dla prawidłowego przebiegu procesów językowych.

Z kolei prof. UP dr hab. Marta Korendo z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie przedstawiła referat pod tytułem: *Rozwój mowy dzieci polskich we Włoszech – podsumowanie badań*, w którym przedstawiła wyniki badań potwierdzające, że pomimo deklarowanych potrzeb budowania dwujęzyczności zrównoważonej – stosowane techniki nie pozwalają dzieciom (zwykle polskich matek) na zbudowanie systemu języka polskiego. Dodatkowym problemem stają się zaburzenia rozwoju, jak alalia, dysleksja, autyzm lub zespół Aspergera, które często pozostają niezdiagnozowane ze względu na dwujęzyczność dzieci. Autorka wskazała na szczególnie ważne rozróżnienie pomiędzy badaniem rozwoju mowy a rozwojem systemu językowego.

Dr Ewa Krauss z Uniwersytetu w Jenie w Niemczech zaprezentowała referat: *„Focus on form” w nauczaniu gramatyki języka polskiego*. Autorka, odnosząc się do hipotezy dotyczącej akwizycji języka w wyniku interakcji z innymi użytkownikami, przywołała inne podejście zaprezentowane przez Michaela Longa nazwane „focus on form”. W swoim wystąpieniu wskazała, w jaki sposób podczas kursów języka polskiego można wykorzystać tego rodzaju podejście oraz najnowsze ustalenia badawcze, dotyczące opisu języka grupy użytkowników języka polskiego w Niemczech, dla których ten język jest językiem odziedziczonym.

Dr Zdzisława Orłowska-Popek z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie wygłosiła referat: *Nauczanie języka w sytuacji zaburzeń komunikacji a nauczanie języka polskiego jako obcego*. Autorka zaprezentowała koncepcję systemowych oddziaływań terapeutycznych z wykorzystaniem programów nauczania języka polskiego jako obcego. Przedstawiła model terapii opartej na programowaniu i nauce czytania, budującej słownictwo i gramatykę, który może być wykorzystywany podczas zajęć prowadzonych z obcokrajowcami na poziomach A1 i A2.

Natomiast mgr Ewa Źródlewska-Banachowicz (Polsko-Niemiecka Inicjatywa Rodzicielska, Wspierania Dwujęzyczności, Frankfurt n. Menem, Niemcy) przedstawiła referat *Dwujęzyczność w praktyce glottodydaktycznej: nauczanie dzieci i młodzieży*, w którym dokonała przeglądu wybranych programów nauczania oraz podręczników przy uwzględnieniu specyfiki nauczania języka polskiego jako języka odziedziczonego, drugiego lub obcego. Przedstawiła dostępne materiały i działalność Stowarzyszenia jako przykładu szkoły społecznej i zwróciła uwagę na rozbieżność między potrzebami zagranicznej kadry nauczycielskiej a dostępnymi narzędziami do ich realizacji.

Podczas konferencji głos zabrała też mgr Małgorzata Gwóźdź (Polska Szkoła Sobotnia Plymouth w Wielkiej Brytanii), by w referacie pod tytułem: *O funkcjonowaniu polskiej szkoły za granicą* przedstawić polską szkołę za granicą jako ośrodek

edukacyjny oraz miejsce o znaczeniu społecznym, integrującym polską społeczność poza granicami kraju. Zapoznała słuchaczy ze strukturą i zadaniami szkoły w aspekcie nauczania języka polskiego oraz kształtowania i podtrzymywania tożsamości narodowej w środowisku multikulturowym.

Dr Marzena Błasiak-Tytuła z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie oraz mgr Agnieszka Ślęzak z Polskiej Szkoły Sobotniej Plymouth w Wielkiej Brytanii zaprezentowały referat: *Nauczanie dzieci dyslektycznych języka polskiego jako drugiego*, w którym odniosły się do trudności dzieci w linearnym porządkowaniu różnych informacji, także językowych zarówno w języku polskim, jak i angielskim. Scharakteryzowały trudności dzieci w zakresie dostrzegania, rozumienia oraz wyrażania relacji w języku polskim oraz poważne problemy z rozumieniem zdarzeń dziejących się w czasie linearnym oraz brak umiejętności przetwarzania informacji sekwencyjnych. W konkluzji Autorki podkreśliły rolę odpowiedniej strategii nauczania języka polskiego jako drugiego dla prawidłowego funkcjonowania dzieci w polskiej szkole.

Kolejne wystąpienie pod tytułem: *Programowanie języka – ćwiczenia doskonalące odmianę rzeczownika* zostało przygotowane na podstawie wieloletniej pracy z dziećmi dwujęzycznymi. Mgr Anita Borghese (Cité Scolaire Internationale, Lyon, Francja) zwróciła uwagę na triadę problemów ucznia: niepoprawną artykulację, ubogi słownik oraz kłopoty w opanowaniu gramatyki. Jednocześnie podkreśliła rolę nauki czytania i techniki programowania języka w powtórzeniu sekwencji rozwoju mowy.

W drugim już podczas tej konferencji swoim wystąpieniu dr Marzena Błasiak-Tytuła z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie zaprezentowała wyniki badań wśród dzieci pięcio- i sześciolletnich. Referat nosił tytuł: *Jak przedszkolaki uczą się języka angielskiego?* Autorka, odpowiadając na decyzję Ministerstwa Edukacji Narodowej, poruszyła temat objęcia, także dzieci młodszych niż te z grupy badawczej, obowiązkiem przygotowania do nauki języka obcego w przedszkolach państwowych.

Następnie dr Agnieszka Jasińska z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie mówiła na temat *Rozwijania językowych kompetencji komunikacyjnych*. W wystąpieniu zaprezentowała konkluzje z wieloletniej pracy z dorosłymi osobami dwujęzycznymi z programu ERASMUS, a także zaproponowała kilka rozwiązań metodycznych dotyczących prawidłowego kwalifikowania do grupy, tworzenia programu kursu w oparciu o rozwój podsystemów i sprawności, a także oceny osiągnięć.

Z kolei mgr Małgorzata Małolepsza (Uniwersytet Georga-Augusta, Getynga, Niemcy), opierając się na własnym doświadczeniu z osobami dwujęzycznymi zdobytym podczas prowadzenia lektoratu języka polskiego w Instytucie Sławistyki Uniwersytetu w Getyndze, przedstawiła temat: *Dwujęzyczność w praktyce glotto-dydaktycznej – nauczanie dorosłych*. Sięgnęła także po przykłady wykorzystania programów nauczania i podręczników do nauki JPJO w nauczaniu dorosłych osób polskiego pochodzenia.

Kolejny referat pod tytułem: *„Gramatyka dla praktyka”*, czyli *nauczanie gramatyki w sposób funkcjonalny* został przygotowany jako prezentacja publikacji przez jej autorki dr Martę Ułańską (Uniwersytet w Giessen, Niemcy), mgr Karolinę

Fastyn (Uniwersytet w Konstancji, Niemcy), mgr Agnieszkę Małyskę i mgr Kamilę Dembińską z Klubu Dialogu w Warszawie.

Ostatni referat: *Neurobiologiczne programowanie języka w sytuacji jego odbudowy* wygłosiła dr Anna Siudak z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Zwróciła uwagę na konieczność wykorzystania w terapii najnowszych doniesień z wielu dyscyplin – w tym spokrewnionych ze sobą: logopedii i glottodydaktyki i taką konkluzją naszym kłamrą, odnosząc się do słów prof. Władysława Miodunki, zamknęła konferencję „Glottodydaktyka i logopedia z perspektywy neurobiologicznej”.

Konferencja spotkała się z szerokim zainteresowaniem ze strony zarówno środowiska naukowego, jak i logopedów, psychologów, pedagogów, nauczycieli w Polsce oraz poza jej granicami.